

Omvändelse fullt möjligt post corona

När Corona-pandemin väl är över kommer vi att vakna upp i ett nytt samhälle. Innan allt blir bättre lär dock allt bli värre – ännu en lång tid. Man bävar inför vilka skrämmande bilder och berättelser når oss snart, om lidanden i flyktingläger, de fattiga ländernas bristfälliga sjukhus, och bland utsatta i Europa. Gud förbarme Dig!

Ända sedan coronaviruset i Kina vandrade in i människokroppen vinner vi dagligen nya insikter om hur samhällskroppen fungerar. Hur kunde det bli som det blev; vad väntar i en oviss och därför skrämmande framtid? Kan den torts allt även bjuda nya möjligheter?

Skulle vi äntligen kunna lägga om kursen från ett dysfunktionellt tillväxtsamhälle till ett "postgrowth"-samhället (bortom den påstådda eviga tillväxtens lycka till "priset" av de fattigas och naturens olycka)? Kan erfarenheterna i den pågående kontinentala, nationella och individuella karantäner lära oss att sakta ned tempot för den ekonomiska, sociala och kulturella hastigheten, så att vi äntligen får lov att på djupet förhandla med varandra vad som verkligen utmärker ett gott liv?

Kan Europas riksbank äntligen omfördela kapital till dem som producerar varor och tjänster för välfärd, natur, klimat och rättvisa istället för att ge intensivvård åt så kallad vinstproduktion? Vem kommer att gråta över förlusten av tokerier som billigflygare, SUVs, vinstbringande välfärdsbolag, och kolkraftverk? Chansen finns där, men det gäller att gripa den – efter att vi har begravt våra corona-döda och återhämtat oss från pandemins sviter. Får man hoppas på att politiken föds på nytt ur pandemins stålbad? Virus kan ta livet av politik men den kan även väcka den till liv. Om inte regeringen äntligen inser detta kommer landets demokrati att behöva intensivvård.

Hur är det egentligen ställt med statsmakternas "immunförsvar" i den galopperande pandemin? Folkhälsomyndigheten (FHM) lämnar inte ut data till virologiska forskare och i Rosenbad gömmer man sig bakom tjänstemännen i en "myndighetsskandal" (Richard Sannerholm, *Expressen*, 21.3.2020), och vägrar (ännu så länge) att följa WHO:s rekommendationer. Politik är dock att fatta kloka beslut till allas bästa på grundval av en dialog med *olika* röster och sakkunniga. Att uteslutande förlita sig på *en enda* statstjänsteman, som kräver lydnad inför en kritik-immun institution, innebär att avsäga sig sitt politiska ansvar och lämna folket i sticket. Tvärtemot vad FHM anser är det just nu den rätta tiden för (konstruktiv) kritik och dialog för allas bästa (Gero von Randow, *Corona und der Staat*, ZEIT online 21.3.2020).

Och vad sker på sjukhusen när socialstyrelsen låter en enda person i all hast snickra samman riktlinjer för s k etisk differentiering, dvs förnuftig selektion av starka och svaga? Det låter så fint med det kliniskt rena och snusförnuftiga begreppet "etiskt" vilket dock de facto syftar till en grundlagsvidrig och moralfilosofiskt tvivelaktig statlig selektion i enlighet med en liten grupps rådande människosyn. Givetvis måste man i värsta fall prioritera, men att göra det enligt den högst tvivelaktiga nyttoetikens principer (enligt den dogmatiska filosofen: Torbjörn Tännsjö, DN Debatt 26.3.2020) sätter det grundlagsskyddade människovärdet på spel och utmanar trossamfunden på djupet. Kommer det praktiska folkhemmet då att besanna Zygmunt Baumans tes om att det moderna samhället ännu inte på riktigt har lärt sig att övervinna mina förfäders

Auschwitz? (Zygmunt Bauman, *Modernity and the Holocaust*, 1989) Väljer vi solidaritet och människovärdet eller selektion?

Strax efter påsk kommer viologerna att klart kunna beräkna vilka effekter som åstadkommit med olika metoder. I Tyskland har man annonserat ett sådant forskningsresultat redan (prof. Christian Drosten, Charité, NDR info, 20.3.2020). Således kommer man redan före pingst att kunna ställa statsmakterna till svars och fråga varför man låtit bli att stänga skolor, begränsa mobiliteten, mm, på en tidpunkt då detta fortfarande hade gett stor effekt, och varför man på så sätt låtit ett visst antal medborgare dö en ond bråddöd. Hur vågar statsministern i sitt tal till folket (22.3.2020) sia om ökande antal döda samtidigt som han håller skolor och förskolor öppna för att värna om arbetsmarknaden, eller med hans egna ord "liv, hälsa och jobb"?

Att låta riksbanken frånskriva sig ansvaret för att hantera den ekonomiska intensivvården och förflytta denna till privatbankerna (istället för att själv utveckla denna efter sociala kriterier) har redan kritiserats kraftigt. Den aktiva mångåriga nedrustningen av alla sociala skyddsnet i en livsfientlig neoliberalisering visar sig nu ha varit förödande. Omstruktureringen av det offentliga livet enligt New Public Managements samhällsskadliga principer har under lång tid fått lamslå vården och det offentliga livet. Pandemin uppenbarar dess människo- och naturföraktande brutalitet i skarpt ljus.

När jag en gång flyttade från Tyskland till Sverige som ung student år 1976 var jag stolt över att få bli del i samhällsutvecklingen av ett solidariskt, rättvist och medmänskligt empatiskt samhällsliv. När vi år 2011 flyttade tillbaka efter tolv år i norsk "exil" hade solidariteten bytts ut mot klantribalism i alliansernas egennyttan. Rättvisan hade flyttats till museerna, och empatin fick söka sig nya uttryck i marginalen, medan gapet mellan nyfattiga och nyrika bara ökade. Kan det nya landet som vi behöver bygga i post-corona-tider bli ett robust hållbart, klimatvänligt, internationellt och nationalt rättvist samhälle där medkänslan överordnas egennyttan?

Rilkes imperativ ökar ännu mera sin betydelse idag: "Du måste ändra Ditt liv!" (1908). Det är faktiskt fullt möjligt att göra det, att vända om, eller på ett andligt språk, *att omvända sig*. Med hälsningen från WHO:s president, lär vi klara det: "att växa samman" "som en enda mänsklighet" (<https://www.who.int> 20.3.2020).

Sigurd Bergmann, Lund, prof. em. i religionsvetenskap, grundare av och sekreterare i *European Forum for the Study of Religion and the Environment*

<https://www.expressen.se/debatt/kan-vi-lita-pa-sveriges-politiker-i-skarpt-lage/>
<https://www.zeit.de/kultur/2020-03/staat-ausnahmezustand-notstandsgesetze-coronavirus-deutschland-infektionsschutzgesetz-recht>
<https://www.dn.se/debatt/vi-bor-radda-de-unga-om-varden-inte-kan-klara-alla/>
<https://www.ndr.de/nachrichten/info/Coronavirus-Update-Der-Podcast-mit-Christian-Drosten-Sandra-Ciesek,podcastcoronavirus100.html>
<https://www.regeringen.se/tal/2020/03/statsministerns-tal-till-nationen-den-22-mars-2020/>
<https://www.who.int> 20.3.2020